

Prikaze brojnih knjiga napisali su Anđelko Koščak, Stjepan Kožul, Ivan Mirnik, Stjepan Razum i Agneza Szabo, a na kraju ljetopisa dat je doista temeljit pregled djelovanja Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije.

Dragutin FELETAR

PODRAVSKI ZBORNIK, BROJ 36, UREDNIK DRAŽEN ERNEČIĆ, KOPRIVNICA, MUZEJ GRADA KOPRIVNICE, 2010., 288 STR.

Godišnjak Muzeja grada Koprivnice – Podravski zbornik nastavlja svoje redovito i uspješno izlaženje što potvrđuje i ovaj novi 36. broj. Premda ovaj put smanjenog opsega, na 288 str., donosi tridesetak vrijednih radova priznatih i poznatih autora, ujedno i najvećim dijelom stalnih suradnika Zbornika. Raznovrsnost priloga i sadržajno bogatstvo velikog dijela radova, unatoč dugogodišnjem izlaženju, potvrda su da se ima još uvijek o mnogo toga pisati ili nešto novo o već napisanom reći. Sadržaj upotpunjuju ilustrirani prilogi čiji broj je također reduciran u odnosu na prijašnja godišta.

Iz Riječi urednika doznaje se da je i ovogodišnji broj posvećen značajnim obljetnicama. To su obljetnice života poznatih zavičajnika Ivana Večenaja, Mije Kovačića, Ivana Goluba, Enerike Bijač i jedna muzejska, vezana uz 65. obljetnicu osnutaka Muzeja grada Koprivnice.

Koncepcijski i nadalje podržava, s manjim odstupanjima koja ovise o prispjelim radovima, podjelu na nekoliko već uvriježenih tematskih cjelina, kao što su: Suvremene teme; Zaštita spomenika kulture; Hrvatska naivna umjetnost; Povijest & kultura; Arheologija; Etnologija; Prirodoslovlje; Životopisi; Književnost.

Prva tematska cjelina Suvremene teme zastupljena je s tri priloga. U prvom Dalibor Vugrinec, informatičar u Muzeju grada Koprivnice, piše o WEB stranici Muzeja koja je zaživjela 2010., o njenim tehničkim stranama, te o zahtjevima kojima se mora udovoljiti potrebama korisnika. U članku Upravljanje ljudskim potencijalima i program javnih radova u Muzeju grada Koprivnice na zaštiti nepokretne i pokretne baštine (9-17 str.) Draženka Jalšić Ernečić piše o strategiji zapošljavanja, o nacionalnim programima za poticanje zapošljavanja, pilot projektu grada Koprivnice 2009. i o programu javnih radova u Muzeju 2010. Prilogom iz Đurđevca Mario Pintar predstavlja 20 godišnje iskustvo u graditeljstvu tvrtke Segrad, poslove kojima se bavi, poslovne partnere i u kratkom osvrtu donosi nekoliko crtica iz njene povijesti.

Zaštita spomenika kulture je sljedeća i već uvriježena cjelina, ovaj puta zastupljena sa pet radova. Petar Puhmajer iz Hrvatskog restauratorskog zavoda Zagreb, na 22 stranice donosi vrijedan prilog konzervatorsko restauratorskih istraživanja zgrade današnjeg Muzeja, koja su ukazala na njenu etapnu izgradnju. Prvotnu izgradnju magistrata smješta u 17 st., nakon kojega doživljava brojne preinake i prenamjene. Konzervatorska istraživanja, kao što kaže autor, rađena su za potrebe njene obnove. Rad je popraćen brojnim ilustracijama. O prikupljanju i utemeljenju zbirke starih majstora Muzeja grada Koprivnice, te o grupi carskih portreta i konzervatorsko-restauratorskim radovima na njima piše Velimir Ivezić. Rad Ane Vrtulek Gerić donosi opis mjera preventivne zaštite na crkvenom ruhu iz crkve sv. Martina u Martijancu, u varaždinskoj biskupiji koje datira iz 19. stoljeća i korišteno je u liturgiji. Provedene konzervatorsko-restauratorske radove na kijklji leganki iz zavičajne zbirke POU „Dragutin Novak“ Ludbreg, u svom radu opisuje Maja Vrtulek iz Restauratorskog centra Ludbreg. Tematska cjelina završava prilogom Edite Janković Hapavel (73-80 str.) kojim se podsjeća na konzervatorsku studiju utvrde Stari grad iz 1985. i

zaboravljenim pokretnim arheološkim nalazima, ponovno nađenim 2010. Svi radovi su popraćeni ilustracijama u boji.

Hrvatska naivna umjetnost, novija tematska cjelina, zastupljena je jednim kraćim prilogom Draženke Jalšić Ernečić o Miji Kovačiću, povodom 75. obljetnice života poznatog slikara (77-79 str.).

Tematski blok povijest i kulturna povijest donosi nekoliko vrijednih radova. Obimnost, iscrpnost povijesnih činjenica, bogatstvo bibliografskih bilježaka već su poznate odlike rada stalne suradnice Podravskog zbornika Mire Kolar Dimitirjević, koja pišući, ovaj puta, o gospodarskim i kulturnim vezama između dva slobodna i kraljevska grada Petrinje i Koprivnice od polovice 19. do polovice 20 stoljeća, zaključuje da jačina veza ima osnovu u sustavu Vojne krajine te da bi i danas trebala ta dva grada njegovati srdačne veze. Tekst nastao povodom 140. godišnjice postojanja Opće bolnice u Koprivnici, koja je obilježena 2009., pod naslovom Prilozi i građa za povijest bolnice u Koprivnici, rezultat je zajedničkog rada Krešimira Švarca i Sanje Švarc Janjanin. Autori osim građe za povijest bolnice, upućuju i na mogućnost postojanja javne ili privatne medicinske prakse već u 14 st., i na zdravstvene prilike u Koprivnici prije proglašenja javne bolnice 1869. Opsežnim radom (124-160 str.) povijest pučkog školstva u gradu Koprivnici predstavila je Ksenija Krušelj i to od prvih oblika podučavanja do školske godine 1875./ 76. Rad prati bogata bibliografija.

Vrijedan rad pod naslovom Prilozi poznavanju povijesti sela Sveta Ana pokraj Đurđevca, popraćen bibliografskim bilješkama i literaturom, prilog je dugogodišnjeg suradnika Vladimira Miholeka. Slijedi prilog Ivana Biršića o bijegu Stjepana Radića u inozemstvo 1923. i kraj tematskog bloka završava intrigantnim naslovom Repetenti Pavla Gažija.

Arheološka istraživanja kripe ispod zapadnog dijela cinktora župne crkve u Ludbregu 2008. godine prilog (194-197 str.) je Davora Bešvira iz Restauratorskog centra Ludbreg, u kojemu analizom stanja i komparacijama (crkva u Križovljanima), zaključuje da se s obzirom na način gradnje, klesanim pločama istih dimenzija, grubo lomljenim kamenom i opekom, radi o kasnoantičkoj gradnji na čijim su ostacima formirane srednjovjekovne strukture, a ponegdje su te ruševine korištene kao materijal za gradnju novih građevina. Rad je popraćen sa četiri priloga u boji.

Etnologija je sljedeća cjelina, koja je također zastupljena sa jednim radom. Iris Biškupić Bašić na desetak stranica povijesnim prikazom nastanka medičarsko-svječarskog obrta u Evropi, počecima obrta u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, dolazi do medičarstva na području Ludbrega, detaljnije opisujući razvoj i nositelje razvoja-majstore, te postupke izrade licitara kao jednog od najkarakterističnijih proizvoda spomenutog obrta. Nekoliko ilustracija prati tekst.

Prirodoslovlje je zastupljeno prilogom stalnog suradnika Zbornika Mladena Matice u kojemu piše o projektu NATREG koji ima za cilj uspostavljenje transnacionalne i multi-sektorske suradnje i razvijanje zajedničke strategije za integrirano upravljanje zaštićenim područjima. Projekt povezuje šest zaštićenih područja na Alpe – Adrija – Panonija teritoriju među kojim je i preventivno zaštićeni regionalni park Mura – Drava na području Koprivničko – križevačke županije.

Rubrika Životopisi, donosi dva govora s kojim su se Dragutin Jeđud u ime Turističke zajednice grada i Miroslav Blažek Kina u ime branitelja oprostili 6. kolovoza 2010. na gradskom groblju u Koprivnici od hrvatskog branitelja i istaknutog promicatelja i zaljubljenika u tradicijske vrednote grada Koprivnice Zvonka Pandurića Strica, te spomen tekst Mladena Pavkovića preuzet iz Glasa Podravine.

Književnost kao posljednja tematska cjelina u ovogodišnjem broju posvećena je značajnim obljetnicama. Prva je posvećena 90 godišnjici rada velikog slikara naive Ivana Večenaja, čiji rad

na području jezikoslovlja i književnosti nije ostao nezapažen. Upravo o tom aspektu Večenajovog rada pišu poznata književnica Božica Jelušić, Enerika Bijač i Božidar Petrač.

Dr. Ivan Golub, kalnovečki sin, podravski svećenik i književnik, naslov je priloga kojim Duško Bodinovac podsjeća na još jednu značajnu osobu i njenu 80. obljetnicu života.

O književnom i slikarskom radu Enerike Bijač, također vezanom uz 70. obljetnicu života pišu Božica Jelušić, Đuro Vidmarović, Lada Žigo, Vanesa Begić i Draženka Jalšić Ernečić.

Ovogodišnji broj završava književnim prilogom, koji čine tri pjesme Vladimira Milaka; Neprekidno očekivanje, Naša stavnost i Svemoćna sekta.

Božica ANIĆ

ŽELJKO KARLAULA, STUDIJE IZ POVIJESTI BJELOVARA (1848.-1991), "ČVOR D.O.O.", BJELOVAR, 2010. 1-255.

U Bjelovaru je 25. ožujka 2011. promovirana knjiga Željka Karaule *Studije iz povijesti Bjelovara (1848.-1991.)*. U toj knjizi objavljeno je 19 radova, od kojih je 15 već objavljeno u vremenu od 2006. do 2009. u časopisu *Podravina* ili *Cris*, te u drugim znanstvenim časopisima, a četiri rada se ovdje objavljuju prvi puta. Iako se knjiga zove "Studije iz povijesti Bjelovara" to je zapravo knjiga koja daje presjek kroz povijest Bjelovara kroz gotovo 150 godina njegove povijesti. Treba istaknuti da je bogata povijest Bjelovara slabo istražena i da se tek mr. Mladen Medar započeo s detaljnim istraživanjima pojedinih tema bez kojih nema sinteze za kojom teži Zavoda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru pod vodstvom dr. Vladimira Strugara koja je pokrenula i projekt "Povijest Bjelovara", a kroz povremene znanstvene skupove obrađuje određene relevantne teme uz pomoć hrvatskih povjesničara.

Mislim da je Karaulino nastojanje da se bavi poviješću Bjelovara u kontekstu hrvatske povijesti potpuno ispravno, jer dok ne obradimo lokalne povijesti, ne možemo računati da ćemo doći do povijesne sinteze cijelog prostora Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Svako mjesto ima svoje posebne specifičnosti, a karakteristika Bjelovara je to da se je počeo planski graditi 1756. po nalogu carice Marije Terezije, te da je do 1873. bilo sjedište Đurđevačke i Križevačke pukovnije, odnosno Varaždinske vojne krajine. Poslije ukinuća Krajine imao je važnu ulogu u procesu restrukturiranja vojnog u civilno društvo, da bi nakon toga bio središte Bjelovarske, a od 1886. i Bjelovarsko-križevačke županije sve do 1922. godine kada je čitavo područje ušlo u nove upravne strukture, ali se je već do tada osposobio u značajno privredno i upravno središte koje mu je osiguralo budućnost. Tako je bilo i u doba socijalističke Jugoslavije.

Dobrim metodološkim postupkom, savjesnim korištenjem brojnih povijesnih izvora, uz često pozivanje na misli važnih svjetskih povjesničara i filozofa, Karaula se je profilirao kao kvalitetan povjesničar, te je razriješio više povijesnih enigmi i kontroverzi za bjelovarsko područje, otvorišći dakako i više novih pitanja koje treba riješiti. To baš i nije lagan posao s obzirom na poteškoće oko nalaženja arhivskih izvora odnosno rekonstrukciju onih za koje više nije očuvana građa, što zahtijeva veliku pokretljivost i spretnost.

U knjizi se vrlo uspješno prepliću prošlost, sadašnjost i budućnost na bjelovarskom ali i širem prostoru, što je i dokaz Karaulinog promišljanja povijesnih tema. Svaki povjesničar mora poći od sadašnjosti i onda objasniti prošlost metodama koje danas koristi povijesna znanost. Glavni recenzent ove knjige dr. Hrvoje Petrić je s pravom istaknuo da je važnost Karauline knjige i u tome što piše o pojedinim važnim ličnostima i događajima koji su specifični za bjelovarski kraj,